Давньоєгипетська поховальна “Книга двох шляхів”. Вислів 7 (1035)

Наступний вислів був відсутній у саркофазі Джехутенхет, тож для таких випадків я буду обирати інший саркофаг. Цього разу - це B2P, в якому лежав покійний Сепі.

Вислів 1035

Йшов я дорогами Росетау, мандрував водами, мандрував землею. Дороги, [котрими] ходить великий Сепі, є вони в межах неба. Бажає він спуститися в нього (тобто, небо). Щодо того, хто не знає як пройти дорогами цими, схоплять його, [як того,] хто підносить смерть.

Текст, по суті продовжує попередній вислів - покійний продовжує йти свій шлях дорогами Росетау. Знання цих потойбічних шляхів дуже важливе - без цих знань не потрапити в Потойбіччя, а лише згинути.
"Щодо того, хто не знає як пройти дорогами цими, схоплять його, [як того,] хто підносить смерть." - насправді, тут лише приблизний переклад. Я нарахував три різні варіанти перекладу від різних авторів, мій - четвертий.

Давньоєгипетська поховальна “Книга двох шляхів”. Вислів 6(1034)

Провідник дорогами Росетау.

Падайте обличчям вниз, змії! Хай пройде вона дорогою, ця Джехутенхет, [як] Осиріс, володар богів могутніх! Джехутенхет, [котра має] ранг бога! Володарка істини, яку творить Ваджет. Захист Джехутенхет - захист Ра. Дорога [веде] до оточуючого його поля підношень. Тепер Джехутенхет є Ра, бог великий. Призначає він дев'ятку богів його, роблячи підношення.

Пояснення:

"Провідник дорогами Росетау" - насправді це назва вислову і містилася вона вмкінці. Враховуючи, як ми звикли сприймати тексти, я вирішив перенести її на початок.
"Росетау" - місце, де знаходиться тіло бога Осіріса. Якщо покійний відвідує тіло бога Потойбіччя, то йому гарантовано вічне життя. Це є одна із цілей всієї "Книги двох шляхів".
"тіло бога Осіріса" - Міфологічний відступ або примітка до примітки :) - бог Осіріс був одним із володарів світу. Через заздрощі він був убитий та розчленований своїм братом Сетом. Потім богиня Ісіда (котра була сестрою та дружиною Осіріса) зібрала тіло його, оживила його ненадовго і завагітніла від нього богом Гором. Саме ж тіло Осіріса була поміщено під охорону в Росетау
"Падайте обличчям вниз, змії!" - на шляху Джехутенхет знаходиться група могутніх змій, котра їй перешкоджає рухатися далі.
“Тепер Джехутенхет є Ра, бог великий» - асоціюючись з Ра, Джехутенхет тепер має міць, щоб пройти змй і рухатися далі.

Давньоєгипетська поховальна “Книга двох шляхів”. Вислови 4(1032) та 5(1033)

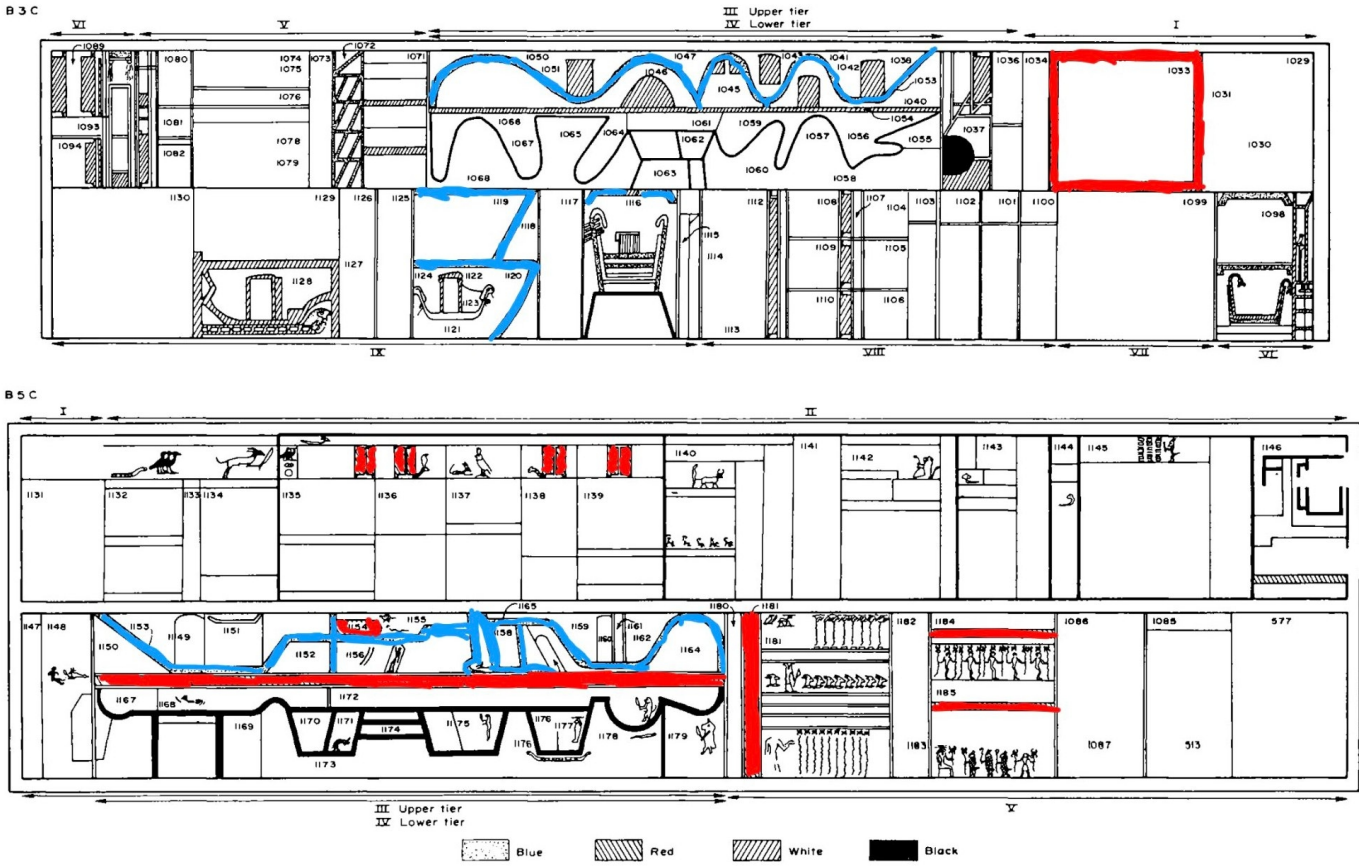

Композиція: Вислів 1032 (якщо він наявний в конкретному саркофазі) було написано там, де зараз обведення червоним кольором(таким же кольором було обведення і в саркофазі) на малюнку внизу. Всередині обведеного квадрата був написаний вислів 1033.

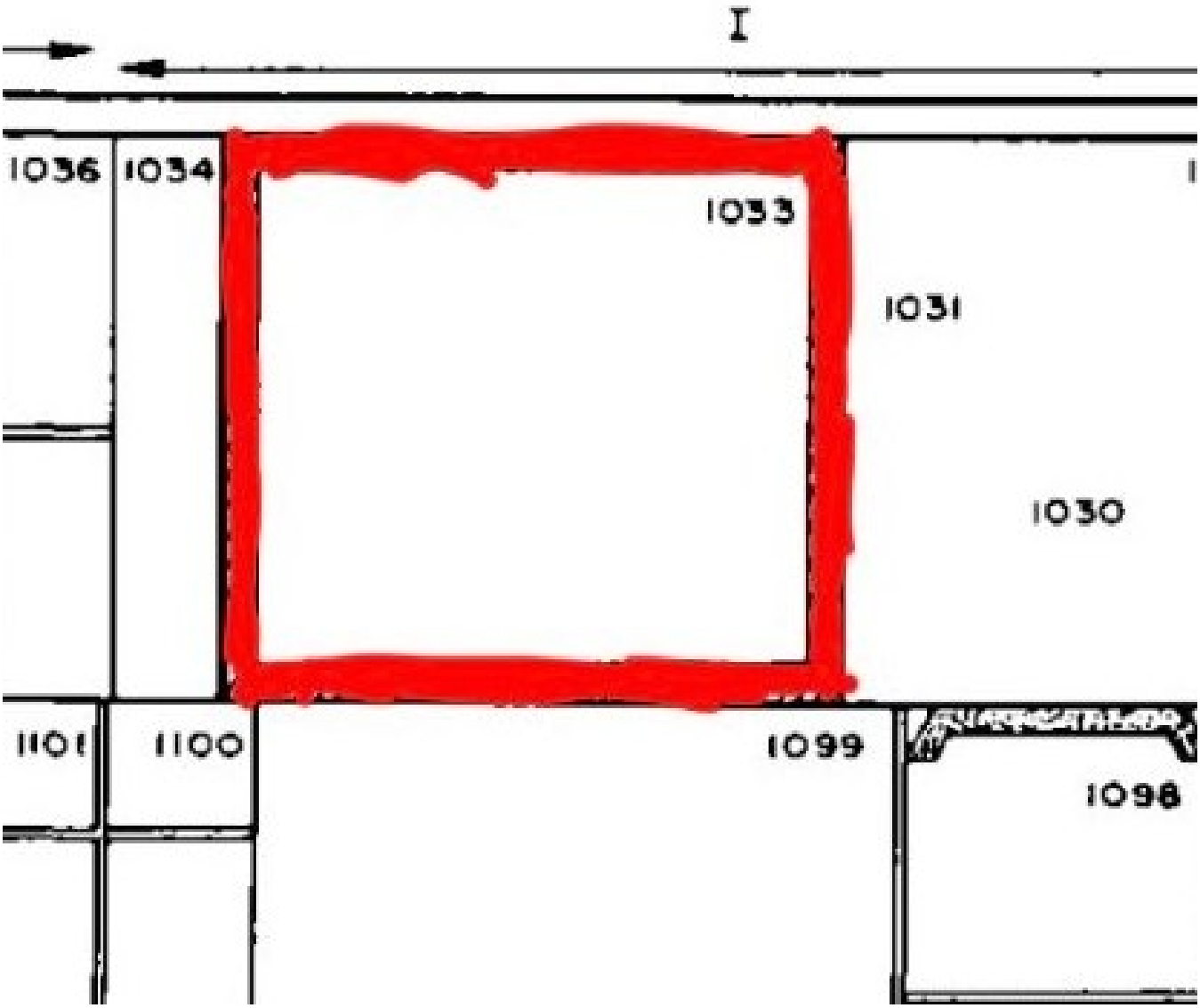

Вислів 1032

Оточення вогню. Оточення вогню. Оточення вогню. Оточення вогню.

Вислів 1033

Вогонь цей палаючий[, що] проти вас [- це] сяйво Ра [в] Дуаті, сяйво його. Боїться володар бурі священного човна Ра.
Зв'язані ви вогнем.
Прийшла Джехутенхет сюди разом [з тим, хто] зі "стертим обличчям", Побачила Джехутенхет [того, хто] йде проти істини [І] падає від руки священної форми [тих],
Хто є довкола озера священного,
[Тих, хто] об'єднані,
Котрі [є] очеретяними [мешканцями] озера очерету.
Бачить їх Джехутенхет [і] Вона робить їм [підношення]: Великі їхні в насолоді, малі їхні - щасливі.
Прокладають [вони] дорогу для Джехутенхет

До передньої частини священного човна його (Ра).
Сяє вона від сонячного диска його,
Несе користь для душі-ба його.
"Піднімися Джехутенхет перед його діадемою з уреєм!"
Приносить вона підношення до Володаря Істини,
Загребла Джехутенхет шкоду всередині нього.
Принесла йому Джехутенхет істину життя його всередині себе.
"Іди й повернись, іди й повернись, розкажи [про] стан батька [Ра] твого на небі."
Подорожує він, як сказав він, увечері дорогою,
Якою Джехутенхет прийшла.
Перемогла Джехутенхет [змія] Апопа,
Плює Джехутенхет [на] рани його (Апопа).
Створює шлях Джехутенхет [, щоб] пройшов він (Ра).
Джехутенхет - велика серед богів.
"Приходь, проходь [, а] тепер веслуй священним човном його, володаря мудрості."
Ти насправді спадкоємиця бога великого!
Залиє тепер вогонь, загасить вогонь (це стосується фрази “Оточення вогню.”), готується дорога для Джехутенхет.
Готуйся до шляху, Джехутенхет.
Сказано: об'єднаються вони, щоб піднести Джехутенхет до горизонту. Пройшла Джехутенхет [божественно] великих.
Засвідчено: Джехутенхет серед великих в божественному човні його. Мандрують вони з Джехутенхет [крізь] оточення вогню.
"Сяяти володарю!", командує Плетений (Верховний священник міста Он (Геліополіс)).
"Проходь же ти" - мовить Горахетей. - "Хай прибуде твій човен [, що] зроблений батьком твоїм."

Пояснення до вислову 4:

"Оточення вогню" - ймовірно, носії смолоскипів. Їхня задача відлякувати змія Апопа, котрий прагне атакувати сонячний човен Ра.

Пояснення до вислову 5:

"Дуат" - Потойбіччя в давніх єгиптян.
"Володар бурі", "[Той, хто] йде проти істини" - найімовірніше, це змій Апоп (Апофіс), що згадується далі.
"Стерте обличчя" - найімовірніше, це Тот-Джехутей. Є також припущення, що це Осіріс.
"[Ті], хто має священні форми" - таємничі сутності, детермінатив □ (сидячий бог) вказує на те, що це не звичайні люди, а містичні сутності.
"Дорогою, якою Джехутенхет прийшла" - згідно уявлень, після заходу Ра подорожує в Потойбіччі.
"Об'єднаються вони" - ймовірно, жителі очеретяного озера.

Як бачимо, візуально композиція доповнює сам текст. В кінці вислову 1031 Джехутенхет

спускається до вогню без страху, у спокої(додаю посилання на нього https://drukarnia.com.ua/articles/davnoyegipetska-pokhovalna-kniga-dvokh-shlyakhiv-vstup-ta-visliv-3-1031-i4DIN). Вислів 1032 вписаний в контур квадрата і разом з червоним кольором обведення, по суті, є символічним втіленням власного тексту "Оточення вогню." А вислів 1033 пояснює, як це оточення подолати. Основим мотивом даного вислову є "прохід, проходження"

Давньоєгипетська поховальна “Книга двох шляхів”. Вислів 3(1031)

Переходимо до наступного вислову - третього. Він відсутній в більшості саркофагів. Сам цей вислів є кінцевим в деяких трунах, тому в ньому і згадується закінчення. В інших трунах - цей вислів входить в інший, набагато більший. З цієї причини більшість дослідників пропускають його.
Я вирішив його перекласти з двох причин.
1) Збереження послідовності. Якби я опублікував відразу Вислів 4 (1032), то це б виглядало дещо дивно.
2). Цей вислів прямо пов’язаний з наступними двома - “висловом 4 (1032) та висловом 5 (1033)”. Виникає питання: якщо це вислів про закінчення, то яким чином так може бути? Це я спробую пояснити наступного разу.

Вислів 3 (1031)

Перед тобою кінець для [цієї] книги заклять. Не мовлять вони у страху [перед ним, чиє] приховане ім'я його,котрий є всередині тіла Джехутенхет. Вона [пі]знала його, не ігнорує його. Джехутенхет споряджена добре, щоб відкривати портали. Коли жінка всяка пізнає вислів цей, [то] живе вона як Ра на сході неба, як Осіріс в Дуаті (Потойбіччі).Буває вона спускається до оточення вогню. [Але] не існує вогню проти неї [у] вічності. Йде вона до нього (вогню) спокійно у спокої.

Пояснення

Ціль даного вислову - поєднати різні традиції та надати вислови (закляття) для кожного, хто володіє книгою, досягнути Ра. "Книга двох шляхів" - це, так би мовити, демократизація Потойбіччя та пропаганда культу Ра.
“його” - тут багато згадується хтось “він”. Швидше за все, це - Ра.

“Пізнавати” - тут цікавий момент. Написано це в сексуальному значення, дослівний переклад: “пізнавати жінку в сексуальному значенні” (порівняйте з "Адам пізнав Єву"), однак сам текст явно не про сексуальні стосунки. Крім того, такий же текст використовувався і для чоловіків.
Моє особисте припущення - спочатку вираз мав лише сексуальне значення, але пізніше сенс його розширився. В цьому тексті використовується саме в розширеному сенсі цього слова.

"спокійно у спокої" - насправді там написано "спокій двічі/два рази". Мені видався цей варіант найбільш підходящим - "вона спокійно рухається, без різкостей, і почуває себе спокійно."

Давньоєгипетська поховальна “Книга двох шляхів”. Вислів 2 (1030)

При перекладі я орієнтуюся на саркофаг B4Bo (хоч і використовую тексти з інших трун теж), в якому знаходилася покійна Джехутенхет, тому тут і далі буде згадуватися саме вона. Також зауважу, що цей вислів виявився дуже темним не тільки на рівні значень, а і на рівні перекладу. Нижче вказано лише пару моментів, насправді там двозначних конструкцій значно більше.

Вислів 2 (1030)

Вислів для плавання у священному човні Ра.

Ось 1000 душ чоловіків з Он (Геліополіса), сонячні люди земель битв (Вавилон),
Народжено тисячі їх для бога для [того, щоб] пов'язати пов'язку його та взяти стерно (човна) його.
Спускайся Джехутенхет разом з ними сходами богів до човна зі стебла папірусу [і пливи] до верфі [богів].
Видовбай і забери Джехутенхет човен з лотосами на обох його кінцях.
Піднесися Джехутенхет всередині нього до неба.
Мандруй всередині нього до Нут.
Мандруй Джехутенхет всередині нього разом з Ра.
Мандруй Джехутенхет всередині нього разом з "Мавпосерцевим".
Командуй Джехутенхет всередині нього до [полярної] частини неба, до сходів човна Меркурієвого.

Пояснення

"Вислів для плавання у священному човні Ра" - знаходилася в кінці тексту, я переніс на початок для зручності.
"1000 душ чоловіків з Он" - в деяких перекладах це "зоряне небо", хоча "1000 душ" і згадуються як буквальний переклад.
"Земель битв (Вавилон)" - пояснення, що це Вавилон, є лише в одному з джерел.
"Народжено тисячі їх для бога для [того, щоб] пов'язати пов'язку його та взяти стерно (човна) його" - ймовірно, маються на увазі послідовники з попереднього вислову.
"Спускайся Джехутенхет разом з ними сходами богів до човна зі стебла папірусу [і пливи] до верфі [богів]." - я дещо спростив вислів без зміни сенсу.
"Видовбай і забери Джехутенхет човен з лотосами на обох його кінцях." - Джехутенхет припливає до божественної верфі і там видовбує/забирає інший човен.
"Видовбай і забери Джехутенхет” - тут є гра слів в середньоєгипетській, використане дієслово має обидва сенси. Моє особисте припущення - тут не тільки гра сенсів, тут мається на увазі обидва вислови (кілька разів зустрічав таке в текстах), тобто “видовбай і забери”.
"З лотосами на обох його кінцях" - буквальний переклад "тисячі тисяч довжиною"
"разом з "Мавпосерцевим". - дуже темний текст. Ймовірніше за все, мається на увазі інший

човен, який називається "Мавпосерцевий". Можливо, це той човен, з якого Джехутенхет висадилася на верфі.
"(полярної) частини" - в самому тексті це не зазначено явно, але деякі перекладачі вказують на це. "До сходів човна Меркурієвого" - мається на увазі планета Меркурій, не бог Меркурій.

Давньоєгипетська поховальна “Книга двох шляхів”. Вступ та вислів 1(1029)

"Книга Двох Шляхів" - це частина так званих "Текстів саркофагів" - заупокійних текстів, що писалися на саркофагах покійних. "Книга Двох Шляхів" названа так через те, як ці тексти були оформлені. Вони писалися всередині саркофагу, в певній послідовності, при чому ця послідовність ще й була спеціально прикрашена. На скріншоті можна побачити два зигзагоподібні лінії з кожного боку труни - це і є "два шляхи".

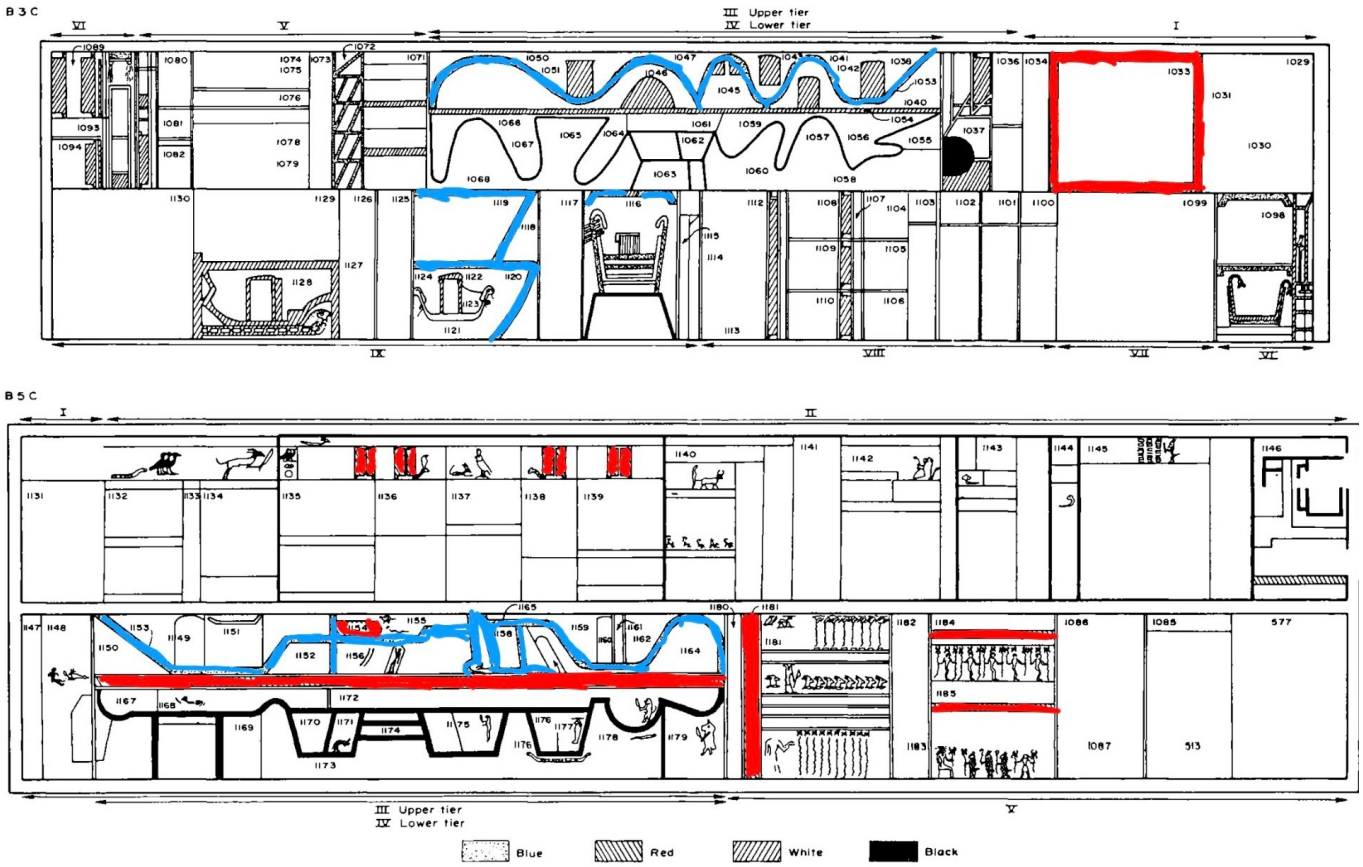

Покійний мандрує Потойбіччям, проходячи по цих шляхах і йому зустрічаються різні сутності вищого порядку, як дружні, так і ворожі. "Книга Двох Шляхів" направлена на те, щоб ці шляхи подолати та пройти повз цих сутностей та потрапити до Осіріса - в ній вказуються імена різних сутностей та що потрібно робити в деяких випадках. В деяких випадках покійний робить підношення, в деяких випадках - починає вимагати пропуску та показувати, що за ним божественна сила.

Хочу зауважити, що компоновка текстів та сам малюнок міг трохи відрізнятися від саркофагу до саркофагу, тож можуть зустрічатися відмінні від представленого розписи.

Щодо нумерації висловів, то вона буде подвійною - нумерація всередині "Книга Двох Шляхів" та загальна нумерація висловів "Текстів саркофагів".

У виборі “як стилізувати текст” я вирішив дотримуватися мінімальної обробки, тому текст не буде “прилизаний” до нормальної літературної форми. Але будуть деякі правки, наприклад, вставки слів для роз’яснення або ж прибирання надмірних “ця”/”ці”.

В квадратних дужках [ ] буде вказуватися доповнення до тексту - слова, які випали через те,

що авторам було все зрозуміло, але які потрібні нам для розуміння тексту.
В круглих дужках ( ) негайне роз’ясення.
Після кожного вислову також будуть пояснення деяких частин тексту.

Вислів 1(1029)

Вислів для плавання на човні великому Ра.

Падає тремтіння на горизонт східний неба перед голосом Нут.
Очищає вона шлях для Ра, котрий (тобто шлях) перед Великим (тобто Ра), [і] ходить [Ра] по колах його.
Піднімайся Ра, піднімайся всередину святилища свого, лижи ти вітер, поглинай ти північний шторм, поглинай ти хребет, випльовуй день. Поцілуй ти Маат.
Рухаються навколо послідовники, [пливе] гладенько човен твій по Нут. Дрижать Великі перед голосом твоїм.
Рахуєш ти кістки свої, рахищаєш ти кінцівки свої.
Хай ти обличчя своє [повернеш] до Заходу прекрасного, приходь ти новим кожен день.
Бо ти дійсно образ цей прекрасний золотий під гілками дерева Ічну/ під скронею богині.
Небо та земля, падають вони для тебе, охоплені тремтінням навколо тебе нового кожен день.

Захоплена Маат зустріччю з тобою.
Радіє горизонт, моляться [послідовники] коло буксирного троса.

Пояснення

"Вислів для плавання на човні великому Ра." - насправді ця фраза була вказана в кінці вислову (і лише в кількох саркофагах). Мені видалося доречним перенести її наперед.
"Тремтіння... від голосу Нут" слід розуміти як грім з неба. "Ходить по колах його" - мається на увазі щоденний шлях сонця по небу.

"Піднімайся всередину святилища свого" - згаданим святилищем є кабінка сонячного човна.
“Лижи ти вітер” - можна розуміти як загальний термін для отримання здатності дихати.
"Поглинай ти хребет" - точного пояснення немає, однак сама тема досить часто зустрічається в давній єгипетській літературі. Це може бути знаком, що Ра отримує магічні сили тих, кого він поглинув. Можна також згадати ритуал жертвопринесення, де жертвопринесення ототожнюється з Оком Гора.
"Випльовуй ти день" - Випльовування — один із відомих способів творення. Цілком ймовірно, що це метафоричний вираз створення дня за допомогою появи сонця рано вранці.
"Рухаються навколо послідовники" - вони оточують Ра і рухаються навколо, щоб захистити його.
"Рахуй ти кістки свої, захищай ти кінцівки свої." - вказує на те, щоб Ра став активним, ймовірніше за все перед цим він відпочивав або спав.

"Під гілками дерева Ічну/ під волоссям богині" - найбільш темний момент. Навіть дослідники не можуть прийти до єдиної згоди. Дві книги вказують на "ту, що з дерева Ічну", що є епітетом Хатхор. В одній книзі вказується, що це може бути волосся оплакувальниці, Хатхор у її ролі

Ісіди, яка після періоду жалоби народжує нового бога зі свого волосся.

Використовуючи словник, я особисто отримав "під скронею богині". Враховуючи, що в слові скроня був детермінатив (вказівник) "волосся", то мені видається варіант з волоссям оплакувальниці є ближчим до правди. В обох випадках, мається на увазі богиня Хатхор.

В цілому - це гімн богу сонця. Вислів згадує шлях відродженого бога сонця як щоденну подію. Ра пливе по Нут-небу. Сонячний бог підіймається в кабінку свого човна і там проводить священні ритуали. Навколо ходять послідовники для його захисту. Інші послідовники сіли молитися на носі човна.